

Jan Lucemburský a Karel IV.

str. 72 - 76

Jan Lucemburský (1310 - 1346)

- Po smrti Václava III. čtyři roky zmatků, způsobených zápasem o trůn
- Z politického boje vyšly vítězně Lucemburkové
- Jan získal vzdělání na francouzském dvoře a **české země nepovažoval za svou vlast**. Byl zároveň i panovníkem Lucemburska, kde trávil mnoho času. V českých zemích se mu proto říkalo **král cizinec**.
- Rozšířil však výrazně území českého království o **Chebsko, Horní Lužici** a většinu **slezských knížectví**
- **1344** - pražské biskupství povýšeno na **arcibiskupství** a položen základní kámen k nové Svatovítské katedrále.

*Jezdecký
portrét krále*

Jan jako rytíř a válečník

- Miloval rytířské zápasy, rád bojoval (především pro peníze), hýřil, zastavoval královský majetek, dokonce i Pražský hrad. Faktem je, že měl v bitvách štěstí.

*„Bez Boha a krále českého nesvede se
ničeho“*

*“Jen válčit je zvyklý a po bojích touží.
Strnulým takřka se stává, když od
válek nastane poklid.*

*Zřídka se najde zem, jež skrze něj byla
by bez války.*

*Zřejmě to říká jak Německo, Francie,
Flandry.”*

(Zbraslavská kronika)

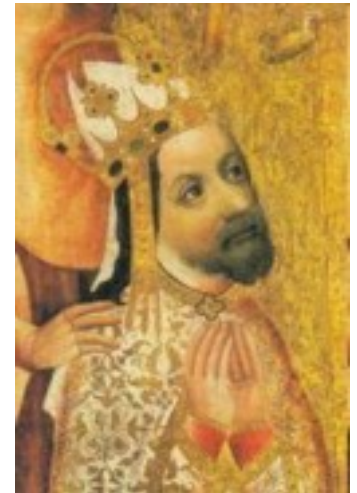
Bitva u Kresčaku

Karel IV. (1346 - 1378) syn Jana a Elišky Přemyslovny

- **1333** je syn Jana Lucemburského Václav biřmován na Karla a stává se **markrabětem moravským**
- Karel byl vychován v Paříži (jeho vychovatel se stal později papežem)
- Hovořil 5 jazyky - francouzsky, německy, latinsky, italsky a česky
- **Před smrtí Jana byl Karel zvolen římským i českým králem.**
- V r. **1346** pomáhali Jan i Karel svému francouzskému příbuznému **v bitvě u Kresčaku**, kde Jan Lucemburský, v té době už slepý, byl smrtelně raněn

Karel IV. jako český a římský král

- Nejslavnější panovník českých dějin
- **Otec vlasti**
- 1347 byl korunován českým králem, při té příležitosti zhotoveny královská koruna, žezlo, prsten a jablko jako součást korunovačních klenotů
- 1348 - budován **Karlštejn**. V době nebezpečí zde měly být uchovány nejcennější věci - korunovační klenoty, ostatky svatých a listiny.
- Vznik názvu **země Koruny české** (Čechy, Morava, Slezsko), vedlejší země - Horní a Dolní Lužice a někdy i další země)

Karlova péče o Prahu

1348 - založena pražská univerzita - početní převahu měli cizinci, především německy mluvící

Příliv obyvatel - 40 000 obyv., **založení Nového města pražského** (podle plánu, česky mluvící obyvatelstvo), **Staré město** (výstavnější ráz - střední a vyšší vrstvy, Univerzita, německy mluvící obyvatelstvo)

Od konce 50. let budován nový **kamenný most (Karlův)**

1361 - neúroda → stavba Hladové zdi (obr.)

Výsadba vinic na pražských stráních

Pečeť pražské univerzity

Výuka na pražské univerzitě probíhala v domech zvaných koleje, nichž bydleli učitelé. Nejslavnější z nich byla Karlova kolej (**Karolinum**), kterou vlastní Karlova univerzita dodnes.

Karel IV a Evropa

*Zlatá pečeť
na bule Karla IV.*

- **Rozkvět českých zemí** v porovnání se zbytkem Evropy, kde byly morové epidemie a hospodářské problémy
- České země: vydatná naleziště Ag, dokončení kolonizace, slabý průběh morových epidemií a silné postavení panovníka
- **Karel** byl nejen českým králem (**jaký titul mu náležel?**), ale od roku **1355**, kdy se vydal do Říma, i **římským císařem**
- **Zlatá bula Karla IV.** - základní zákon říše. Ke zvolení krále stačí většina (4) hlasů kurfiřtů (**?**). Volitelům bylo doporučeno, aby se učili i češtině.

Ženy Karla IV.

- Nejvíce údajně miloval první ženu **Markétu-Blanku z Valois**
- Druhou manželkou byla **Anna Falcká**
- Třetí **Anna Svídnická** - s níž zplodil pozdějšího krále Václava IV
- Čtvrtá žena - **Alžběta-Eliška Pomořanská**, matka Zikmunda Lucemburského a Jana Zhořeleckého. Měla údajně mimořádnou sílu. Její zřejmě vřelý vztah ke Karlovi se stal námětem uměleckých děl jako např. *Noc na Karlštejně*. Její dcera Anna se stal anglickou královnou.
- **Karel IV umírá roku 1378** na zápal plic a dědicem české a římské koruny učinil prvorozeného syny Václava IV

***Blanka z Valois
a Karel IV.***

Úkoly

- Porovnej znaky tří hlavních zemí Koruny české
- Vyhledejte jména stavitelů katedrály Sv. Víta
- Kdo se stal 1. pražským arcibiskupem?
- Co je součástí korunovačních klenotů?
- Proč se českému království vyhýbaly mezinárodní obchodní cesty?